

Методичні рекомендації з розроблення положення про структурний підрозділ освіти виконавчого органу об'єднаної територіальної громади

Ці Методичні рекомендації розроблені з метою забезпечення єдиного підходу до формування структурних підрозділів освіти (далі – структурний підрозділ) місцевих виконавчих органів об'єднаних територіальних громад(ОТГ).

При цьому слід врахувати необхідність збереження вертикалі у виконанні освітніх повноважень та завдань діючих та створюваних органів управління освітою (Міністерство – органи управління освітою обласних державних адміністрацій – органи управління районних, міських (районних у містах), об'єднаних територіальних громад – навчальний заклад).

Одним із значних управлінських повноважень, які отримали органи місцевого самоврядування ОТГ є право на формування власної і ефективної системи забезпечення освітніми послугами населення своєї громади.

З урахуванням соціальної значимості сектора освіти і домінуючого обсягу видаткової частини бюджету ОТГ на її утримання, ця задача може бути першочерговою і найбільш актуальною для органів влади ОТГ. Одночасно найбільш ймовірним ризиком втрати вигоди від створення органу адміністративного обслуговування освіти є поширений намір керівництва ОТГ зробити технічне дублювання існуючих моделей управління мережею навчальних закладів у системі РДА.

У свою чергу, важливим елементом створення ефективної системи адміністративного обслуговування освіти ОТГ є максимальне делегування адміністративних і навчально-методичних повноважень на рівень навчального процесу (навчальних закладів) у поєднанні з належним управлінням усередині самого закладу та забезпеченням якості освіти. Такого роду децентралізація системи освіти ОТГ дозволить уникнути формування малоефективної і витратної для бюджету виконавчого комітету ОТГ структури.

Рішення ОТГ щодо моделі адміністративного обслуговування освітою має базуватися на реалізації прямих функцій сектора освіти¹.

Відповідно до статті 14 Закону України «Про співробітництво територіальних громад» для спільного виконання визначених законом повноважень, що належать до компетенції органів місцевого самоврядування суб'єктів співробітництва, та з метою економії коштів, необхідних для їх утримання (оптимізації чи зменшення видатків), співробітництво може здійснюватися шляхом утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління.

Згідно зі статтею 4 цього ж закону співробітництво здійснюється у формі:

¹Акцентування **прямих функцій** означає, що такого роду завдання, як фінансове обслуговування, послуги матеріально-технічного утримання приміщень навчальних закладів може бути винесено в формат профільних комунальних служб, заснованих виконавчим комітетом ОТГ.

1) делегування одному із суб'єктів співробітництва іншими суб'єктами співробітництва виконання одного чи кількох завдань з передачею йому відповідних ресурсів;

2) реалізації спільних проектів, що передбачає координацію діяльності суб'єктів співробітництва та акумулювання ними на визначений період ресурсів з метою спільного здійснення відповідних заходів;

3) спільного фінансування (утримання) суб'єктами співробітництва підприємств, установ та організацій комунальної форми власності - інфраструктурних об'єктів;

4) утворення суб'єктами співробітництва спільних комунальних підприємств, установ та організацій - спільних інфраструктурних об'єктів;

5) утворення суб'єктами співробітництва спільного органу управління для спільного виконання визначених законом повноважень.

Таким чином, об'єднана територіальна громада може утворити власний або спільний з кількома іншими ОТГ орган управління освітою чи делегувати відповідні повноваження одному із суб'єктів співробітництва.

Відповідно до статті 14 цього закону спільний орган управління може утворюватися як окремий виконавчий орган сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва або у складі виконавчого органу сільської, селищної, міської ради одного із суб'єктів співробітництва (як структурний підрозділ - департамент, відділ, управління, проектне бюро, агенція тощо).

Структурний підрозділ забезпечує виконання покладених на цей підрозділ завдань.

Звертаємо увагу на те, що законами України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про загальну середню освіту», «Про позашкільну освіту», «Про професійно-технічну освіту» закріплені деякі функції місцевого самоврядування у сфері освіти, а також створюваних ними органів управління освітою.

Відповідно до законодавства органи місцевого самоврядування:

- здійснюють державну політику в галузі освіти і в межах їх компетенції;
- встановлюють, не нижче визначених центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти мінімальних нормативів, обсяги бюджетного фінансування навчальних закладів, установ, організацій системи освіти, що є комунальною власністю, та забезпечують фінансування витрат на їх утримання, розвиток матеріально-технічної бази;
- забезпечують розвиток мережі навчальних закладів та установ, організацій системи освіти, приймають рішення про створення, реорганізацію, ліквідацію навчальних закладів та установ
- зміцнення їх матеріальної бази, господарське обслуговування;
- здійснюють соціальний захист працівників освіти, дітей, учнівської і студентської молоді, створюють умови для їх виховання, навчання і роботи відповідно до нормативів матеріально-технічного та фінансового забезпечення;

- організують облік дітей дошкільного та шкільного віку, контролюють виконання вимог щодо навчання дітей у навчальних закладах;
- вирішують у встановленому порядку питання, пов'язані з опікою і піклуванням про неповнолітніх, які залишилися без піклування батьків, дітей-сиріт, захист їх прав, надання матеріальної та іншої допомоги;
- створюють належні умови за місцем проживання для виховання дітей, молоді, розвитку здібностей, задоволення їх інтересів;
- можуть забезпечувати пільговий проїзд учнів, вихованців, студентів та педагогічних працівників до місця навчання і додому у порядку та розмірах, визначених органами місцевого самоврядування, та передбачати на це відповідні видатки з місцевих бюджетів;
- організують професійне консультування молоді та продуктивну працю учнів;
- визначають потреби, обсяги і розробляють пропозиції щодо державного замовлення на підготовку робітничих кадрів для регіону;
- вирішують у встановленому порядку питання, пов'язані з наданням особам, які відбували покарання у виді обмеження волі або позбавлення волі на певний строк, можливості здобувати загальну середню освіту;
- несуть відповідальність за організацію харчування учнів (вихованців) у загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності, додержання в них вимог санітарно-гігієнічних і санітарно-протиепідемічних правил і норм;
- реєструють установчі документи навчальних закладів;
- встановлюють різні види морального стимулювання та матеріального заохочення для учнів (вихованців), педагогічних та інших працівників за рахунок коштів місцевих бюджетів.

Органами місцевого самоврядування створюються структурні підрозділи з питань освіти (місцеві органи управління освітою).

Місцеві органи управління освітою у здійсненні своїх повноважень підпорядковані органам місцевого самоврядування та відповідним державним органам управління освітою.

Діяльність місцевих органів управління освітою спрямовується на:

- управління навчальними закладами, що є комунальною власністю;
- створення умов для здобуття громадянами дошкільної, повної загальної середньої, позашкільної, професійної (професійно-технічної) освіти;
- прогнозування розвитку дошкільної, загальної середньої, професійної (професійно-технічної) та позашкільної освіти, мережі навчальних закладів відповідно до освітніх потреб осіб;
- організацію навчально-методичного забезпечення навчальних закладів, вдосконалення професійної кваліфікації педагогічних працівників, їх перепідготовку та атестацію у порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти;

- координацію дій педагогічних, виробничих колективів, сім'ї, громадськості з питань навчання і виховання дітей;
- визначення потреб, розроблення пропозицій щодо державного контракту і формування регіонального замовлення на педагогічні кадри, укладання договорів на їх підготовку;
- визначення за дошкільними та загальноосвітніми навчальними закладами відповідні території обслуговування, контроль за відвідуванням учнями навчальних закладів;
- здійснення добору, кадрове забезпечення навчальних закладів педагогічними працівниками, в тому числі керівними кадрами;
- атестація навчальних закладів, що перебувають у сфері їх управління, оприлюднення результатів атестації в установленому порядку;
- контроль за додержанням Державних стандартів освіти, навчально-методичне керівництво та державне інспектування навчальних закладів незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- забезпечення соціального захисту, охорони життя, здоров'я та захисту прав педагогічних працівників, психологів, бібліотекарів, інших спеціалістів, які беруть участь у навчально-виховному процесі, учнів (вихованців) навчальних закладів;
- у разі ліквідації в установленому законодавством порядку підпорядкованого навчального закладу вжиття заходів щодо влаштування учнів (вихованців) до інших навчальних закладів;
- організацію перепідготовки, підвищення кваліфікації, атестації педагогічних працівників;
- створення умов для прискороного навчання та навчання екстерном;
- контроль за дотриманням порядку видачі випускникам документів про освіту державного зразка;
- встановлення штатних розписів підпорядкованих навчальних закладів;
- спільно з закладами охорони здоров'я забезпечення щорічних безоплатних медичних оглядів учнів (вихованців), педагогічних працівників у дошкільних та загальноосвітніх навчальних закладах незалежно від підпорядкування, типів і форм власності;
- інші повноваження.

Органами управління освітою здійснюється контроль за дотриманням Державного стандарту освіти, інших вимог законодавства з питань освіти. У зв'язку з цим погоджуються, затверджується та контролюються:

- структура навчального року (за чвертями, півріччями, семестрами) та тривалість навчального тижня, занять та режим роботи, встановлених загальноосвітнім навчальним закладом у межах часу, передбаченого робочим навчальним планом;
- дотримання вимог щодо змісту, рівня і обсягу освіти;
- формування класів, створення класів з поглибленим вивченням предметів, класів (груп) з вечірньою (заочною, дистанційною) формою навчання, спеціальних та інклюзивних класів для навчання дітей з особливими освітніми потребами, рішення про створення груп

продовженого дня, пришкільних інтернатів з частковим або повним утриманням учнів (вихованців) за рахунок власника;

- розподіл та обсяг педагогічного навантаження вчителів, що визначається відповідно до законодавства керівником закладу;
- призначення на посаду та звільнення з посади керівника і заступників керівника приватного загальноосвітнього навчального закладу.

Затверджується Порядок проведення конкурсу про призначення на посаду педагогічних працівників гімназій (гімназій-інтернатів), ліцеїв (ліцеїв-інтернатів), колегіумів (колегіумів-інтернатів), спеціалізованих шкіл з поглибленим вивченням окремих предметів, що розробляється закладом.

При визначенні функцій та їх розподілі слід уникнути дублювання функцій інших органів влади та місцевого самоврядування.

При визначенні інших функцій можна керуватися наказом Міністерства від 21.11.2012 № 1308 «Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення положення про структурний підрозділ освіти і науки, молоді та спорту місцевої державної адміністрації».